

TYGODNIK BBN

**PRZEGLĄD INFORMACJI
O BEZPIECZEŃSTWIE NARODOWYM
WRAZ Z KOMENTARZEM**

**Numer 86
17-23 maja 2012 r.**

- **Postanowienia szczytu NATO w sprawie operacji w Afganistanie oraz zdolności obronnych Sojuszu** 3
- **Zamach w Jemenie** 4
- **Szczyt G8 w Camp David** 5
- **Ćwiczenia „Wyzwanie-12”** 7
- **Komisarz UE Günther Oettinger o priorytetach polityki energetycznej UE** 8
- **Uruchomienie Policyjnego Centrum Dowodzenia w Legionowie** 9

Kolegium redakcyjne: Zdzisław Lachowski
(przewodniczący), Marek Ajnenkiel, Czesław Juźwik,
Krzysztof Liedel, Jarosław Padzik, Paweł Pietrzak

Redaktor naczelny: Zdzisław Lachowski
Redaktor prowadzący: Marek Ajnenkiel
Redaktorzy: Katarzyna Przybyła, Michał Grzelak

W przygotowaniu komentarzy uczestniczyli:
Agnieszka Adamusińska
Aleksandra Dzisiów-Szuszczkiewicz
Waldemar Kozicki
Przemysław Pacuła
Paweł Pietrzak
Przemysław Siejczuk
Albert Taras

Biuro Bezpieczeństwa Narodowego
Departament Analiz Strategicznych
Wydział Monitoringu Informacji o Bezpieczeństwie
ul. Karowa 10, 00-315 Warszawa,
tel. + 48 22 695 18 77, faks + 48 22 695 18 63
e-mail: wmiob@bbn.gov.pl, bbn@bbn.gov.pl
www.bbn.gov.pl

Postanowienia szczytu NATO w sprawie operacji w Afganistanie oraz zdolności obronnych Sojuszu

21 maja br. podczas drugiego dnia szczytu NATO w Chicago przywódcy państw członkowskich wraz z partnerami zaangażowanymi w misję ISAF przyjęli deklarację w sprawie przyszłości operacji w Afganistanie. Opublikowano wyniki przeglądu sytuacji w zakresie odstraszenia i obrony (*Deterrence and Defence Posture Review, DDRP*) dotyczącego zdolności obronnych, niezbędnych do wykonywania zasadniczych zadań Sojuszu: kolektywnej obrony, zarządzania kryzysowego i umacniania kooperatywnego bezpieczeństwa oraz operowania przez wojsk NATO w każdych warunkach. Zdolności obronne NATO obejmują wkłady sił nuklearnych, konwencjonalnych i obrony przeciwrakietowej oraz „właściwej kombinacji” („*appropriate mix*”) tych elementów w dziedzinie odstraszenia i obrony w urzeczywistnianiu Koncepcji Strategicznej NATO.

W odniesieniu do misji w Afganistanie przywódcy potwierdzili wolę realizacji strategii przyjętej podczas wcześniejszego szczytu w Lizbonie, tj. zakończenia operacji bojowej do końca 2014 r. Uzgodnili również, że od połowy 2013 r. Afgańczycy przejmą odpowiedzialność za zapewnianie bezpieczeństwa we własnym kraju, a siły zewnętrzne skupią się na działaniach o charakterze doradczym i szkoleniowym.

NATO potwierdziło chęć wspierania Afganistanu, w tym zwłaszcza jego sił bezpieczeństwa, przez 10 lat po 2014 r., aby po tym okresie państwo to było zdolne do pełnego przyjęcia na siebie obowiązku utrzymywania własnej armii i policji¹.

Przy okazji szczytu prezydent RP spotkał się z kanclerz Niemiec Angelą Merkel oraz prezydentami Ukrainy, Francji i Rumunii – Wiktorem Janukowyczem, François Hollande’em i Traianem Băsescu. Bronisławowi Komorowskiemu w Chicago towarzyszył szef BBN Stanisław Koziej².

Postanowienia szczytu Sojuszu Północnoatlantyckiego w Chicago, odnoszące się do misji w Afganistanie i zdolności obronnych NATO, odpowiadają polskim oczekiwaniom. Przywódcy państw NATO potwierdzili wcześniejsze plany, zgodnie z którymi operacja ISAF w Afganistanie w obecnej formule definitywnie dobiegnie końca w 2014 r. Przyjęto również, że po tym terminie Sojusz rozpocznie operację o charakterze doradczo-szkoleniowym, nie będzie natomiast prowadził działań o charakterze stricte bojowym. Jego główny wysiłek będzie się koncentrował na przygotowywaniu afgańskiej armii i policji do coraz skuteczniejszego wykonywania zadań. Przyjęciu wspólnego stanowiska nie przeszkodziła wcześniejsza deklaracja prezydenta Francji François Hollande’a o wycofaniu francuskich wojsk. Prezydent złagodził bowiem swoje stanowisko, potwierdzając co prawda wycofanie z Afganistanu francuskich oddziałów bojowych do końca br., ale deklarując jednocześnie pozostawienie komponentów szkoleniowych.

Kwestie sposobu zaangażowania NATO w Afganistanie po 2014 r. pozostawiono do dalszych uzgodnień – decyzje w tej sprawie będą podejmowane na innych szczeblach. Potwierdzono jedynie, że pomoc Afganistanowi, w tym przede wszystkim jego siłom bezpieczeństwa, będzie

STRATEGIA I POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

udzielana przez kolejnych 10 lat, natomiast charakter i wielkość tego wsparcia zostaną dopiero ustalone. Zasadne wydaje się przyjęcie założenia, że polski wkład w planowaną pomoc i mechanizm jego przekazywania powinien zależeć od formy i celów ustanowionego funduszu gromadzącego środki (mechanizmy kontroli) oraz zaangażowania w jego powstawanie samych Afgańczyków, państw regionu, państw partnerskich i tych członków NATO, którzy biorą dziś znikomy udział w działaniach operacyjnych. Należy natomiast oczekiwać, że Polska – także po 2014 r. – nadal będzie się angażować zarówno w proces doradztwa i szkolenia Afgańskich Sił Bezpieczeństwa, jak i we wspieranie rozwoju Afganistanu poprzez udział w realizacji projektów pomocowych.

W obszarze zdolności wojskowych Sojuszu Północnoatlantyckiego z perspektywy polskiej ważne jest to, że za „największą odpowiedzialność Sojuszu” uznano ochronę i obronę terytorium oraz ludności przez atakiem, zgodnie z art. 5 traktatu waszyngtońskiego. Na uwagę zasługuje ogłoszenie w Chicago tymczasowej zdolności operacyjnej jako wstępnego kroku do utworzenia obejmującego wszystkie terytoria natowskie sojuszniczego systemu obrony przeciwrakietowej. Zgodnie z deklaracją prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, w kolejnych latach system ten ma być rozwijany także z uwzględnieniem polskiego wkładu. Prezydent stwierdził również, że Polska rozważa powrót do ważnego z punktu widzenia uzupełnienia sojuszniczych zdolności z zakresu rozpoznania – systemu Allied Ground Surveillance, AGS (obserwacji obiektów naziemnych z powietrza), a także szersze uczestnictwo naszego kraju w mechanizmie współpracy smart defence, którego przykładem jest także AGS oraz misja Air Policing – obrony powietrznej nad państwami bałtyckimi, w której polscy żołnierze biorą udział już po raz czwarty. Smart defence stanowi odpowiedź NATO na zmniejszanie nakładów na obronność przez większość państw Sojuszu. Jego implementacja ma pozwolić na wspólne, oszczędniejsze rozwijanie kluczowych zdolności obronnych Sojuszu Północnoatlantyckiego.

Przyjęty na szczycie dokument DDPB – co ważne – wskazuje na potrzebę prowadzenia dyskusji w ramach NATO nad konsekwencjami sprzedaży sprzętu wojskowego i uzbrojenia do państw trzecich, o co Polska zabiegała.

Zamach w Jemenie

21 maja br. doszło do samobójczego zamachu w Sanie, stolicy Jemenu, w wyniku którego zginęło ponad 100 żołnierzy, a ok. 220 zostało rannych. Do ataku doszło w okolicach pałacu prezydenckiego podczas przygotowań do defilady wojskowej. O przeprowadzenie zamachu podejrzewana jest Al-Kaida na Półwyspie Arabskim. Po ataku prezydent Jemenu zdymisjonował kilku wysokich rangą urzędników odpowiedzialnych za bezpieczeństwo³.

Samobójczy zamach w Sanie jest zapewne odwetem za prowadzoną od 12 maja 2012 r. przez jemeńską armię ofensywę przeciwko bojownikom Al-Kaidy na południu kraju i sygnałem dla władz w Sanie, że dżihadyści pozostają silni. Inspirowane wydarzeniami w Tunezji i Egipcie protesty w Jemenie jeszcze w lutym br. doprowadziły do ustąpienia (przy mediacji Rady

STRATEGIA I POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

Współpracy Państw Zatoki) sprawującego od ponad 30 lat władzę w Jemenie prezydenta Alego Abdullaha Saleha. Przejęcie władzy przez dotychczasowego wiceprezydenta Abd ar-Rahmana Mansura al-Hadiego nie poprawiło sytuacji w kraju, a wywołany niestabilną sytuacją polityczną i złym stanem gospodarki Jemenu chaos wykorzystuje Al-Kaida na Półwyspie Arabskim (Al Qaeda in the Arabian Peninsula, AQAP) i powiązane z nią ugrupowania, takie jak Ansar asz-Szaria. AQAP jest aktywna na południu Jemenu i kontroluje kilka większych miast (w tym porty) w tej części państwa. Stawia też czoła regularnym jednostkom jemeńskiego wojska. Oprócz problemów na południu kraju, władze borykają się ze zbrojnymi wystąpieniami szyickiego plemienia Houthi na północy Jemenu.

Jemeńską armię w walce z Al-Kaidą wspierają USA, dla których Jemen jest jednym z głównych obszarów konfrontacji z terroryzmem. Ofensywa przeciwko AQAP, w której amerykańscy eksperci doradzają jemeńskiej armii, została zainicjowana po przyjęciu zobowiązania przez prezydenta USA do walki z organizacją i kilka dni po ogłoszeniu przez Białą Dom fiaska planu AQAP planującej wysadzenie amerykańskiego samolotu pasażerskiego. Władze USA podjęły też decyzję o intensyfikacji operacji z użyciem samolotów bezzałogowych na terytorium Jemenu.

Aktywność Al-Kaidy w Jemenie współgra z obserwowanym w ostatnim czasie trendem umacniania się struktur dżihadystów, zwiększenia ich potencjału i zdolności operacyjnych w regionie Bliskiego Wschodu i Afryki Północnej, co w znacznej mierze wynika z braku kontroli nowych lub przejściowych władz w państwach ogarniętych falą „arabskiej wiosny” nad całym terytorium krajów lub arsenałami obalonych reżimów (przypadek Libii). W ostatnim czasie powstały dwie kolejne „franczyzy” Al-Kaidy: Al-Kaida Półwyspu Synaj i Al-Kaida Afryki Wschodniej. Coraz silniejsza i bardziej aktywna wydaje się Al-Kaida Muzułmańskiego Maghrebu. Kryzys w Syrii wykorzystują także ugrupowania powiązane z Al-Kaidą, coraz aktywniejsze wśród przeciwnych reżimowi Baszara Assada sunnitów. Swoje struktury odbudowuje też Al-Kaida w Iraku. Umocnienie się struktur Al-Kaidy na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej w połączeniu z utrzymującym się chaosem w tym regionie generuje zagrożenie dla bezpieczeństwa obywateli państw zachodnich. Organizacja ta nie zrezygnowała bowiem z planów zamachów w krajach Zachodu lub na zachodnie cele we wspomnianym regionie.

Szczyt G8 w Camp David

18-19 maja 2012 r. w Camp David odbył się szczyt ośmiu najbardziej uprzemysłowionych państw świata – grupy G8. Głównym tematem spotkania był kryzys w strefie euro. Uczestnicy szczytu zaapelowali, aby w jego opanowaniu większy nacisk kłaść na stymulowanie wzrostu gospodarczego, oraz opowiedzieli się za pozostaniem Grecji w obszarze wspólnej waluty⁴.

Szczyt G8 nie zakończył się wypracowaniem konkretnych sposobów walki z kryzysem strefy euro. W obliczu niepewności sytuacji gospodarczej i politycznej na świecie celem tego typu spotkań jest przede wszystkim budowa

STRATEGIA I POLITYKA BEZPIECZEŃSTWA

zaufania i uzyskanie szerokiego konsensu co do kierunków działań światowych liderów ekonomicznych. Przykładem tego może być np. osiągnięta w Camp David zgoda na ewentualne skoordynowane uruchomienie rezerw ropy naftowej, w razie gdyby sankcje nałożone na Iran w związku z jego programem nuklearnym doprowadziły do nadmiernego rozregulowania rynku paliw.

Wśród przywódców światowych coraz silniej zarysowuje się różnica stanowisk w sprawie strategii wychodzenia z kryzysu. Główna oś sporu przebiega między koncepcją kanclerz Angeli Merkel, zakładającą przede wszystkim drastyczne oszczędności w celu szybkiej redukcji zadłużenia państw europejskich, a pomysłem wprowadzonym w życie przez Baracka Obamę, polegającym na ożywianiu gospodarki poprzez pompowanie w nią pieniędzy publicznych. Krytycy podejścia niemieckiego ostrzegają, że zaciskanie pasa doprowadzi do długotrwałej stagnacji i radykalnego wzrostu bezrobocia. Dalsze zadłużanie zwiększa ryzyko destabilizacji całego światowego systemu finansowego i krachu o nieobliczalnych skutkach dla państw rozwiniętych. Niemcy, które forsują swoją wizję działań antykryzysowych, stają się jednak coraz bardziej osamotnione. Wybór François Hollande'a na prezydenta Francji wzmacnia zwolenników opcji keynesowskiej i stawia pod znakiem zapytania realizację uchwalonego 31 stycznia br. paktu fiskalnego.

W interesie USA i świata jest to, aby Europa jak najszybciej odsunęła od siebie wizję załamania gospodarczego i powróciła na ścieżkę wzrostu. Ze względu na ściśle transatlantyckie powiązania ekonomiczne kryzys w strefie euro szkodzi gospodarce amerykańskiej. Dodatkowo B. Obama obawia się, że kolejne turbulencje na Starym Kontynencie zahamowałyby proces ożywienia ekonomicznego Stanów Zjednoczonych, a w rezultacie zagroziłoby jego reelekcji w listopadowych wyborach prezydenckich.

Ćwiczenia „Wyzwanie-12”

20 maja 2012 r. polski batalion manewrowy Weimarskiej Grupy Bojowej Unii Europejskiej (WGB UE) rozpoczął ćwiczenia pod kryptonimem „Wyzwanie-12” na poligonie w Wędrzynie. W ćwiczeniach bierze udział ok. 1,7 tys. żołnierzy oraz 500 jednostek sprzętu, w większości z 17. Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej. Działania żołnierzy z Międzyrzecza i Wędrzyna wspierają samoloty transportowe, śmigłowce, samobieżne armatohaubice Dana, a nawet promy morskie. Ćwiczenia obejmują swoim zasięgiem obszary województw: lubuskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego. Są to jedne z najważniejszych ćwiczeń Wojsk Lądowych w 2012 r.

Celem ćwiczeń „Wyzwanie-12” jest sprawdzenie gotowości do działania batalionu manewrowego, a w szczególności stopnia przygotowania do planowania, organizowania i prowadzenia działań w strefie zdemilitaryzowanej oraz zdolności do szybkiego i sprawnego przemieszczenia się w rejon działań. Ćwiczenia są również okazją do sprawdzenia i oceny skuteczności współdziałania komponentów różnych rodzajów sił zbrojnych: Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych i Marynarki Wojennej, przy wsparciu Żandarmerii Wojskowej.

W ramach ćwiczeń pododdziały zostały przerzucone do Świnoujścia, gdzie odbył się załadunek na środki transportu morskiego. Kolejnym punktem przerzutu była 33. Baza Lotnictwa Transportowego w Powidzu, w której ćwiczono załadunek na samoloty transportowe Hercules C-130. Podczas ćwiczenia doskonalono również procedury związane z organizacją i przerzutem wojsk transportem kolejowym⁵.

Grupy bojowe Unii Europejskiej tworzą siły szybkiego reagowania w operacjach zarządzania kryzysowego, w tym przywracania pokoju i stabilizacji po konfliktach zbrojnych. Formacje te, liczące ok. 1,5 tys. żołnierzy, mają być zdolne do działania w rejonie mandatowym w ciągu 15 dni (5 dni na zaplanowanie operacji i 10 dni na przemieszczenie się do rejonu działań) oraz zachować zdolność do prowadzenia operacji przez okres do 4 miesięcy.

Batalion manewrowy 17. Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej tworzy zasadniczą część WGB UE, która rozpocznie 6-miesięczny dyżur bojowy 1 stycznia 2013 r. po międzynarodowym ćwiczeniu przygotowawczym „Common Challenge”. Skala i scenariusze ćwiczenia „Wyzwanie-12” oraz zaangażowanie dużej liczby ludzi i sprzętu świadczą o priorytetowym potraktowaniu zbliżającego się dyżuru Weimarskiej Grupy Bojowej UE.

Polska wzięła na siebie największy ciężar przygotowania WGB UE, zobowiązując się – jako państwo ramowe – do wystawienia dowództwa operacji, dowództwa sił i batalionu manewrowego. Niemcy zobowiązały się do zabezpieczenia logistycznego, a Francja – zabezpieczenia medycznego. Polska występuje po raz kolejny w roli państwa ramowego grup bojowych UE, co świadczy z jednej strony o osiągnięciu określonego poziomu zdolności i doświadczenia w tym zakresie, z drugiej – o zaufaniu partnerów tego wspólnego przedsięwzięcia do Sił Zbrojnych RP. WGB UE stanowi wartościowy przykład współpracy państw Trójkąta Weimarskiego i materializacji idei Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony UE.

Komisarz UE Günther Oettinger o priorytetach polityki energetycznej UE

17 maja 2012 r. podczas zorganizowanej w Warszawie konferencji pt. „Polityka energetyczna i nowy budżet Unii Europejskiej” komisarz Unii Europejskiej do spraw energii Günther Oettinger omówił główne wyzwania stojące przed europejską polityką energetyczną oraz priorytety polityki energetycznej UE i pomysły na alokację środków budżetowych w następnej perspektywie finansowej Unii na lata 2014-2020. Zdaniem komisarza do spraw energii, priorytetami są: bezpieczeństwo obywateli, ochrona klimatu oraz zapewnienie dostaw surowców energetycznych.

G. Oettinger potwierdził gotowość UE do dalszej redukcji emisji CO₂. Zwrócił jednak uwagę, że państwa spoza Unii nie mają zamiaru wprowadzać podobnych regulacji oraz że związane z tym jest zjawisko tzw. *carbon leakage*, czyli przenoszenie wysokoemisyjnych gałęzi przemysłu poza granice organizacji. Wskazał także na konieczność podejmowania przez państwa UE wspólnych działań związanych z zaopatrywaniem państw członkowskich w surowce energetyczne⁶.

Komisarz G. Oettinger potwierdził, że celem UE jest ograniczenie do 2050 r. emisji CO₂ o 80 proc. Ta propozycja została w marcu zablokowana przez Polskę, która stoi na stanowisku, że dalsze przeciwdziałanie ociepleniu klimatu jest uzależnione od zmniejszenia emisji przez wszystkie państwa na świecie, natomiast wprowadzanie dodatkowych ograniczeń w ramach UE prowadzi wyłącznie do obniżenia wzrostu PKB poszczególnych państw członkowskich. Przedstawione w Warszawie stanowisko G. Oettingera i zwrócenie uwagi m.in. na zjawisko carbon leakage może być sygnałem, że dotychczasowe bardzo optymistyczne podejście do kwestii szybkiego i znaczącego obniżania emisji CO₂ powoli ulega zmianie.

Dla Polski duże znaczenie może mieć deklaracja dotycząca konieczności podjęcia przez UE jednolitych działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa dostaw surowców energetycznych. Gospodarka Unii potrzebuje bowiem dużych ilości ropy naftowej i gazu ziemnego (część jest importowana z państw takich jak Rosja, Norwegia, czy Algieria); tymczasem niektóre państwa członkowskie są uzależnione od dostaw surowca (szczególnie gazu ziemnego) z jednego kierunku, co nierzadko rodzi ryzyko lub jest powodem poważnych napięć politycznych i gospodarczych (groźba ograniczenia lub przerwania dostaw, wzrost cen surowca itp.).

Wprowadzenie wspólnej, jednolitej polityki wobec producentów surowców jest poważnym wyzwaniem, gdyż wymaga pogodzenia częstokroć sprzecznych interesów państw członkowskich. Jeśliby się to jednak udało, możliwe stałoby się wykorzystanie potencjału, jaki tkwi w rynku wspólnotowym, i jego siły w stosunkach z eksporterami surowców.

Uruchomienie Policyjnego Centrum Dowodzenia w Legionowie

15 maja br. formalnie rozpoczęło działalność Policyjne Centrum Dowodzenia w Legionowie, w ramach którego podczas mistrzostw Europy w piłce nożnej EURO 2012 funkcjonować będzie Centrum Dowodzenia Operacją (CDO). Ośrodek, którego koszt budowy wyniósł 20 mln zł, w trakcie turnieju będzie zajmować się koordynacją działań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa oraz wymianą informacji m.in. ze służbami krajów, których reprezentacje zagrają na boiskach Polski i Ukrainy. Podczas EURO 2012 przez całą dobę w Centrum Dowodzenia Operacją ma pracować 95 osób, w tym 59 polskich policjantów oraz 23 oficerów łącznikowych z 18 państw – krajów biorących udział w mistrzostwach, a także z Europolu, Interpolu oraz Imestu, czyli działającej w Interpolu grupy wsparcia imprez o charakterze masowym. Pracować będą tam również przedstawiciele innych służb, m.in. Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Biura Ochrony Rządu, Straży Granicznej i Państwowej Straży Pożarnej⁷.

Policyjne Centrum Dowodzenia w Legionowie zostało otwarte już pod koniec lutego br. Teraz formalnie rozpoczęło działalność Centrum Dowodzenia Operacją podczas EURO 2012. Na połowę maja wyznaczono zamknięcie etapu przygotowań do zabezpieczenia turnieju i zaplanowano osiągnięcie pełnej gotowości przez służby do zapewniania bezpieczeństwa podczas mistrzostw. Formalne rozpoczęcie działalności przez CDO stanowi więc symboliczne przejście z etapu przygotowań i testów do fazy faktycznej gotowości.

Stworzenie centrum skupiającego przedstawicieli krajowych służb, a także reprezentantów partnerów zagranicznych powinno przyczynić się do szybkiej analizy napływających informacji o wszelkich zagrożeniach oraz sprawnego zarządzania posiadanymi siłami i środkami. Samych tylko polskich policjantów skierowanych do bezpośredniego zabezpieczenia imprezy będzie ponad 10 tys.

Policyjne Centrum Dowodzenia zostało wybudowane nie tylko pod kątem EURO 2012 w Polsce. Jest to inwestycja perspektywiczna, a cała infrastruktura i wyposażenie będą wykorzystywane także po turnieju – zarówno w razie wystąpienia zdarzeń i zagrożeń wymagających skoordynowanych działań wielu służb, jak i w ramach działalności szkoleniowej, m.in. dla funkcjonariuszy zajmujących się obsługą imprez masowych.

WYSTĄPIENIA SZEFA BBN:

- Szef BBN dla "Polski": Polska musi budować narodową tarczę antyrakietową. Tylko tak zabezpieczymy swoje niebo

Przypisy:

¹ Chicago Summit Declaration on Afganistan, nato.int, 21 maja 2012 r.; Chicago Summit Declaration, nato.int, 20 maja 2012 r.; mon.gov.pl, 21 maja 2012 r.

² bbn.gov.pl, 21 maja 2012 r.

³ CNN, 22 maja 2012 r.

⁴ PAP, 20 maja 2012 r.

⁵ PAP, 20 maja 2012 r.

⁶ PAP, 17 maja 2012 r.

⁷ PAP, 15 maja 2012 r.